

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Светлана Стойчева,
научен ръководител на докторантката Галина Иванова Димитрова, върху
десертационния ѝ труд на тема **“Модели на спомена за детството в
българската проза за деца и юноши”**, за присъждане на образователната и
научна степен “доктор”

Представеният за обсъждане дисертационен труд на Галина Димитрова носи всичките белези на дълго работените и развиващи се обемно и концептуално във времето текстове, а като такива, превръщащи се в изключително предизвикателство за субекта си.

Едва ли някой ще отрече, че темата на дисертацията не само че не е разработвана досега от нашата литературоведска наука, но е и изключително сложна (това обяснява и предходната констатация). На спомена не може да се гледа само като на “литература”, без да се вземат предвид антропологичните, психологичните и културологичните му аспекти, което предполага първоначалното изчитане и осмисляне на един съвсем не малък корпус от научна литература преди обръщането към темата. Споменът специално за детството още повече усложнява тази твърде комплексна проблематика, която към относителността на реалния и фикционалния спомен добавя и относителната разлика между спомена за детството и детския спомен, която пък от своя страна допълнително релативизира границите на литературата за деца и литературата за възрастни. С други думи, темата засяга онтологични проблеми на литературата за деца и юноши, които, изглежда, нямат меродавно решение. Освен това докторантката доказва, че олитературеният спомен за детството може да служи на доста разнообразни цели – културни, политически, психологически, естетически.

“Завръзката” на научното изложение, или основанието на типологията на спомена за детството в прозата за деца и юноши са повтарящите се литературни „стратегии“ на предаване на спомена, от които докторантката извежда съответно и *моделите на спомена за детството*. Те се обособяват и по линията на авторовите намерения, и по линията на

историята на литературата за деца и юноши, неминуемо (задължително при тази тема) вписана в историята на литературата за възрастни.

„В началото бе теорията“, както повелява стандартът на научните трудове. Беше нормално докторантката да започне с представянето на теоретичната платформа на труда си, която тя изгради след проучване на авторитетите по темата (Башлар, Рикьор, Елиаде и т.н.) и синтезирането на техните тези в една работеща за целите на дисертацията й концепция. След критика обаче от страна на катедрата към обособената теоретична част на изследването (заради провиждането на теоретична предубеденост) от първа глава тя стана последна, като премина към раздела „Приложения“, и в крайна сметка напълно отпадна като композиционна част на окончателния текст (разбира се не и като инструментариум на труда).

“Скриването” на теоретичната глава предопредели натежаването на литературноисторическия подход и добавката на своеобразните „адресатни паспорти“ към произведенията, обект на анализ. Това допълнение дойде от нуждата Галина Димитрова прагматично да се справи с въпроса „Защо точно това произведение – не принадлежи ли то *повече* към литературата за възрастни?“ – един от натрапчивите въпроси по време на вътрешната защита на работата. Така от опита си върху феноменология на спомена за детството тя пренасочи изцяло усилията си към историко-естетическата типология. Тук също показва, че може да се разделя с вече готови анализи, стрували й не малко труд (например от анализа на „Детски години“ на Константин Петканов, „Път през годините“ на Константин Константинов и не само), да привлича напълно нов литературен материал за анализ (като „Детство“ от Людмил Стоянов, „Повест за моето детство“ от Бончо Несторов, „Брод“ на Пелин Велков, „Момчето от малкия град“ на Иван Мартинов и още петима нови автори), да уплътнява и защитава концепции.

Анализите на текстовете са едно от най-големите достойнства на дисертационния труд. Именно в тях Галина Димитрова доказва истински качества си на фин изследовател и способността си да гради разгърнати стойностни литературоведски сюжети. Нейните аналитични опорни точки са меко казано стабилни: опирайки се на такива устойчиви митоархетипи като времепространството, дома, празника, цветовете и разглеждайки различните начини на литературно интегриране на човешката „предродина“ – детството, – тя напипва в края на краищата самата универсалика на детския спомен.

Доколкото се твърди, че сънят е този, който изцяло се разпорежда със спомена, какво мисли докторантката за един “линк” към психоанализата в следващ етап от работата си? В дисертационния си труд “Българската литература за деца – психоаналитични прочити” Росица Чернокожева се опитва да докаже, че цялата литература за деца се основава на синдрома Amarcord и всичко написано за деца може да бъде озаглавено „Спомням си“. Ако бъде приета тази генерализирана теза, биха ли се променили (или как биха се променили) “моделите” на спомена за детството? И как си представя труда в идеалната му редакция? Задавам подобен въпрос, тъй като Галина Димитрова доказва, че не търси лесните подходи и решения. При пределно проблематичен научен предмет на дисертацията добро впечатление прави, че тя не бяга в удобната подреденост на дихотомиите, а се опитва максимално да изяви противоречивостта му и научната му потенциалност. Това вече считам и за проява на характера ѝ на учен.

По всички изисквания за подготовката на един докторант тя е направила “в повече”: посетила е много повече лекции от планираните в докторантския ѝ план; има повече от необходимите участия с доклади в научни конференции и семинари (осем) и повече от задължителния брой публикации по темата на дисертацията (десет); не е пропуснала участие във всички научни форуми на катедрата във времето на докторантската си подготовка; има натрупан предостатъчен асистентски опит в провеждането на семинарни занятия по дисциплините История на българската литература за деца и История на световната литература за деца, обещаващ изграждането ѝ като отличен преподавател в специалността.

Като свидетел на съвсем нелеката инициация на Галина Димитрова в света на науката, и с пълно доверие в способностите ѝ на изследовател, безрезервно подкрепям кандидатурата ѝ за образователната и научна степен “доктор” чрез този именно научен труд.

13.10.17.

проф. д-р Светлана Стойчева